УДК 572.026

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.32.2>

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОСТІ ТА ЙОГО ЗМІСТОВНІ МЕЖІ У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

Людмила Васильєва

*Національний аерокосмічний університет
імені М.С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»,
гуманітарно-правовий факультет, кафедра філософії та суспільних наук
вул. Чкалова, 17, 61000, м. Харків, Україна*

Вивчено теоретичні уявлення щодо поняття публічності у вітчизняній і західній наукових парадигмах, що дозволило розглядати явище публічного як затребувану універсальну консолідовану матрицю соціокультурних змістів – культуротвірний чинник у новітній інформаційно-комунікативній системі життєдіяльності людини публічної. Розглянуто внесок сучасних українських авторів у теоретико-методологічне дослідження феномена публічності та осмислено сучасну дефініцію феномена публічності. Підкреслено, що у науковій літературі це поняття повсякчас співвідносять зі сферою приватності, інтимності, частковості.

Здійснений огляд світової наукової спадщини дав змогу визначити основні проблемні питання щодо явища публічності та людини публічної, на які прямо чи опосередковано спрямована увага дослідників, що свідчить про потребу подальшого теоретичного осмислення проблем феномена публічності та людини публічної. Обґрунтовано недостатність комплексних антропологічних досліджень із зазначеної теми як у зарубіжних студіях, так і у вітчизняній науці.

Запропоновано власну інтерпретацію сутності феномена публічності. У широкому розумінні публічність є універсальною сферою буття людини, яка виникла у зв'язку із розмежуванням її оглядово-спільної і приховано-інтимної активності. Публічність створює людина як оригінальний соціокультурний простір, де людина публічна себе репрезентує, позиціонує, відкриває свій внутрішній духовний світ і надає йому індивідуальних оригінальних зовнішніх форм. Саме тому у вузькому розумінні публічність – це штучно створена культурно-комунікативна реальність, орієнтована на успішну особистісну репрезентацію людини й позиціонування її у конкретних історичних умовах завдяки новітнім технікам і технологіям у різноманітних формах символічності, симуляції та гри.

Абсолютну форму публічності-співучасті у сутнісному розумінні можна оцінювати лише як ідеальну реальність, оскільки людина публічна має цілковито ґрунтувати свої комунікативні дії на ресурсах уваги до Іншого, коректній, ввічливій і толерантній взаємодії за будь-яких умов, що здебільшого залежать від морального складника людини, її ціннісної природи, що у техногенних умовах зазнає значних трансформацій.

Ключові слова: публічність, життєвий світ, людина публічна, приватне, інтимне, культура, народ, маса, цінності, комунікація.

Запровадження поняття «публічності» до системи філософсько-антропологічного знання перебуває поки що у статусі формулювання проблеми та осмислення, незважаючи на те, що в широкому вжитку, повсякденно-публіцистичному діапазоні це поняття вже досить поширене. Поняття і термін «публічність» часто використовують для позначення сфери життєдіяльності людини, пов'язаної із неприхованими, неприватними явищами, які не мають неоглядної, таємної природи.

Дослідження публічності є безпосередньою метою філософської антропології, оскільки її завдання, якщо посилається на думку М. Шелера, полягає в тому, щоб показати,

як «із основної структури людського буття випливають усі специфічні монополії звернення й справи людини: мова, совість, інструменти, громадськість, суспільність» [12, с. 90].

Продовжуючи цю думку й спираючись на завдання нашої роботи, – на підставі філософського аналізу проблематики публічності запропонувати авторський підхід до інтерпретації людиновимірної сутності явища публічності з позицій філософсько-антропологічної методології, вважаємо за потрібне пригадати роботи філософів-антропологів і з'ясувати особливості існування людини та її публічної сутності як єдності внутрішнього і зовнішнього в сучасному соціокультурному просторі.

Доречним буде пригадати позицію відомого антрополога Г. Плеснера, який писав про необхідність говорити саме про «особисту життєву єдність і прошарки наявного буття, які існують разом з людиною» [10, с. 104]. Наскільки далеко простягається це «сутнісне співіснування», Г. Плеснер радить досліджувати в горизонтальному й вертикальному напрямках. Так, у горизонтальному напрямі осмислення – це насамперед пошук людської сутності у її зв'язку зі світом, у системі соціокультурної активності, а у вертикальному – це розуміння походження людини та її місця у світі як живого організму у взаємозв'язку з іншими організмами.

У першому ракурсі дослідження сутності природи людини значну роль відіграє спільний світ і позиціонування людини в ньому: «Бути даним – значить бути даним комусь», – стверджує Г. Плеснер [10, с. 123]. На його думку, «спільний світ становить осмислену людиною сферу інших людей, форму їхньої особистої позиції» [12, с. 132]. Це означає, що саме у своєму життєвому просторі людина знаходить себе, позиціонує й репрезентує. Саме в «сучасному світі» укладено модус публічного, публічної дії людини та її прагнення до відкритості виявлення себе, маніфестації своєї самості «тут і зараз». Людина розрізняє себе в діях, які об'єктують її внутрішній світ, даючи можливість його спостерігати, суттєво сприймати та змінювати.

Враховуючи цю позицію, А. Гелен підкреслює, що «людина як така щоб існувати, не може обійтися без визначених досягнень, найголовніші з яких по суті: передбачуване сплановане перетворення наявних перетворень, щось придатне до життя, створення орієнтацій у світі та саме тлумачення світу» [7, с. 166]. Люди впроваджують заплановані зміни один щодо одного у незліченній кількості способів: примусі, настанові, вихованні – і це вплив на інших. Тут людина насамперед контролює саму себе, свої спонукання, інтереси, планомірно змінює власний внутрішній стан відповідно до запропонованої домінантної ідеї. Чи не в цьому полягає причина існування цього способу, пов'язаного з оглядовістю «актів самовизначення»?

Людина «створює опосередковане між собою і середовищем, при цьому розчиняється в ньому цілком лише тому, що вона ще й перебуває у ньому. Таким чином вона стоїть над ним. Внаслідок цього людина створює опосередкованість між середовищем і собою. Справа не в тому, що вона, грубо кажучи, «знизу» створює, як тварина, опосередкованість між собою і середовищем, а «зверху» віддалена від нього, стоїть над ним, не бере участі у ньому й дивиться на себе як на Іншого» [7, с. 138].

Г. Плеснер підкреслював, що, якщо людина не була б для себе Іншим, вона б не була для себе самою собою, оскільки не створювала б опосередкування між собою і середовищем, безпосередньо б не розчинялася у цій взаємодії. Слід погодитися з думкою Г. Плеснера, що суспільна форма життя виправдана й необхідна не лише через взаємозв'язок людини і середовища. Штучний характер людського існування також має вирішальне значення. Як публічне цю сферу створює сама людина у процесі співучасті людей один з одним, вона закликає до життя здатність самої людини легко адаптуватися й перебувати у ній.

Як підкреслює український антрополог В. Табачковський, у сучасній антропології на початку 50-60-х років XX століття сформувалося відносно самостійне «відгалуження філософсько-антропологічного пізнання, до якого належить зосібна і соціальна антропологія, орієнтована на проблеми соціальної життєдіяльності людей, і політична антропологія» [13, с. 33]. Отже, в цьому випадку доречно говорити про феномен публічності саме з погляду філософської антропології, тісної взаємодії зовнішнього і внутрішнього у життєвому світі людини, публічності і приватності в різних формах її існування.

Для уточнення дефініції феномена публічності слід відокремити цей феномен від непублічного, тобто приватного, таємного та інтимного. Вважаємо за потрібне звернути увагу на поняття, тотожні або протилежні за змістом поняттю публічності (натовп, маса тощо). Нині саме велика кількість тотожних значень ускладнює розуміння категорії публічності, обмежує універсальність її потрактування. Дефініція публічності має бути всеосяжною, цілісною, має розкривати всю сутність аналізованого об'єкта.

У перекладі з латини слово *“public”* означає «суспільний», «державний», «народ», «публіка», «громадськість». Водночас через нагальну потребу, оцінюючи сучасні визначення поняття публічності, серед усієї розбіжності підходів до провідних дефініцій означимо такі основні характерні вкраплення:

1) публічність – простір, досить значущий своєю загальнодоступністю для багатьох людей. Простір, де на засадах рівноправності здійснюються раціональні, відкриті, прозорі для всіх та вільні від будь-якої особистої зацікавленості акти обговорення, дискусії рівноправних суб'єктів, унаслідок чого формується система цінностей окремої спільноти / громади (В. Штерн, С. Осадча);

2) публічність є ідеальною сферою, у якій циркулює й виробляється затребувана інформація, що є гарантом істинності та яку надають усім безперешкодно (С. Бодрунова);

3) публічність – це самостійний простір, який на засадах рівнозначності та рівноцінності одночасно межує зі сферами чи просторами державного, політичного, приватного, інтимного (В. Волковинська, В. Кебуладзе);

4) публічність є споконвічно вільним від державно-владного та політико-економічного контролю культурним простором, у якому відбувається обмін символічною інформацією. При цьому публічна сфера породжує і розвиває феномен не лише публіки взагалі, а й освіченої публіки, якій властива культурна компетентність, вірність високим ціннісним ідеалам (М. Попович).

Існує версія, що концепт публічної сфери прийшов в ангlosаксонську науку із німецької в 1964 році, коли термін *“public sphere”* було вжито у словнику з масової комунікації *“Das Fischer Lexikon”*. Підкреслимо, що концептуальний базис «простору» заклали дослідники німецької школи класичної філософії епохи Просвітництва й Нового часу: І. Кант, Ф. Гегель, Р. Гелен; пізніше його визнали Г. Арендт, П. Бурдьє, Б. Вальденфельс, Ю. Габермас, Е. Гідденс, Дж. Дьюї, Г. Маркузе, Е. Ноель-Нойман, М. Фуко, М. Гайдеггер, А. Шюц та інші.

У закордонній літературі побутує думка, що термін «публічна сфера» у науковий обіг 1962 року ввів Ю. Габермас, автор відомої книги *“Strukturwandel der Öffentlichkeit”* («Структурна трансформація публічної сфери»). Є й інша версія: термін *“public sphere”* з'явився у перекладах ранніх статей Ю. Габермаса. Пізніше філософ заявляв, що німецьке слово XVIII століття *Öffentlichkeit* – аналог терміна *publicité* у старофранцузькій, походить від середньовічного німецького *“offen”*, що означає «відкритий».

Ю. Габермас приділяє увагу публічній сфері (*“public sphere”*) як посереднику між системою (що уособлюється у державі та економіці) і «життєвим світом» (інтерсуб'єктив-

ним світом колективу та окремої людини), який не можливий без фізичних або віртуальних реалізацій [4]. Він зазначає, що «саме наприкінці XVIII століття наука, етика, мистецтво стали диференційованими. Інституціонально як галузі діяльності ці сфери знання стали відокремленими від сфери вірувань і від організованого спілкування як сфери повсякденного спільного життя. У цьому ми розпізнаємо саме відбитки суб'єктивності» [4, с. 30].

Саме у роботі «Філософський дискурс модерну» Ю. Габермас через класичний філософсько-антропологічний аналіз від І. Канта до М. Гайдеггера доводить наявність своєрідного життєвого світу людини, у якому «що далі рухається вперед культура, то різноманітнішим стає розвиток виявів життя, у які може вплітатися розлад. Що більшою постає сила розладу, то більш чужими й безглуздішими стають культури, виявляється прагнення життя відродити у собі гармонію» [14, с. 31].

Концепція публічного простору (“public space”) Г. Арендт дещо відрізняється від концепції Ю. Габермаса. Для Г. Арендт публічність пов'язана саме з прямою взаємодією (“face-to-face”) людей, які поділяють ту чи іншу систему цінностей. Саме це й дає їм правильну спрямованість колективних, масових дій [1]. Г. Арендт цілковито ототожнює публічну сферу з політикою, намагаючись вирішити проблему екзистенційного вибору людини, що виходить за межі обмеженого політичного досвіду.

Дослідниця пропонує своєрідну теорію діяльності, за якою публічна дія виникає й здійснюється лише у політичному середовищі, будучи своєрідним впровадженням істинної свободи. За Г. Арендт, лише політичну сферу можна вважати сферою публічної свободи людини, де немає місця насиллю й сваволі: «Публічність начебто мстить за себе тим, хто хотів використовувати її для особистих цілей та особистих інтересів» [2, с. 91].

Слід погодитися з українським дослідником В. Кебуладзе, який, досліджуючи творчість Г. Арендт, підкреслює, що основний вектор дослідження публічності філософії спрямований на філософсько-політичний концепт публічної сфери та пов'язаний із «розрізненням домашнього господарства (*ойкос*) і полісу за доби античності, де сфера домашнього господарства – це сфера приватності, сфера полісу» [8, с. 212].

В. Кебуладзе, спираючись на тексти Г. Арендт, однозначно впевнений, що «*приватність* – це втаємничена інтимна сфера доконечності та нерівності, в якій насамперед розгортається економічна діяльність людини. *Публічність* – це відкрита сфера свободи та рівності, у якій розгортається політична діяльність людини. Тут людина трактується як така, що може або залишатися у несвободі та нерівності приватності або переходить до свободи та рівності публічності. Цей перехід не зумовлений нічим, окрім рішучості самої людини вийти із втаємниченої сфери доконечності до відкритої сфери свободи. Ця рішучість потребує сміливості, що й постає через це як головна публічна чеснота людини» [8, с. 213].

Доповнюючи коло міркувань щодо сутності явища публічності Г. Арендт, слід згадати ще одного українського дослідника – М. Поповича, який, на противагу В. Кебуладзе, зазначає: «По-перше, навіть якщо приватне й має походження з ойкосу, то це ніяк не прив'язує його до економічної сфери – приватні інтереси є і в політичній сфері (та й усіх інших сферах суспільного життя). По-друге, приватне – це не обов'язково особистісне, але завжди те, що як частина протиставляється цілому. Особистість можна трактувати як самодостатній мікрокосм, і жодна приватність тут не доречна для пояснення сутності цього мікрокосму. Лише порівняно з громадським або суспільним особисте стає приватним. Третя особливість пов'язана з наданням суспільному та громадському значення публічного, а публічному – обов'язково позитивно-ціннісного звучання. Існує царина державних таємниць зовсім не публічних, які стосуються інтересів усіх громадян. У тоталітарних режимах публічність була джерелом загроз демократії, а не її опорою: публічно здійсню-

вали судилища над «ворогами народу», публічно громили «іногородців» та інших «неугодних» режимові» [11, с. 106].

Г. Арендт ототожнює публічне саме з середовищем, у якому й відбувається відкрита взаємодія людей. Для неї публічність – це все, що постає перед загальністю, що для будь-кого видиме й привселюдне, супроводжується максимальною відкритістю. Це все, що є взагалі та що можуть сприймати інші. Це те, що є частиною внутрішнього людського світу, належить до зовнішньої дії. Публічне, за Г. Арендт, означає загальний світ, створений фізично, тобто людськими руками. Публічність стає збірним поняттям для усього, що відбувається між людьми, що відчутне для всіх і виступає на передній план у створенні життєвого світу людини. Публічний простір у цьому разі дуже подібний до загального середовища, що збирає й об'єднує людей і водночас перешкоджає їм порозумітися.

Філософія стверджує, що, «говорячи й діючи, люди активно відрізняють себе один від одного. Вони – модуси, у яких розкриває себе сама людяність» [2, с. 229]. Саме людяність дослідниця пов'язує із вчинком, відповідальністю й новим починанням, наголошуючи, що простори приватного і публічного існували завжди, будучи обов'язковими для людської діяльності й дії, оскільки «дію не можна уявити поза людським суспільством. Дія, вчинок – виключно привілей людини; ані звір, ані тварина не можуть діяти; лише дія не може як діяльність зрушити з місця без постійної присутності її сучасників» [2, с. 32].

А. Гелен, один із засновників антропологічної філософії, свого часу окреслив зазначену вище позицію щодо публічності як окремої форми культури у такому влучному формулюванні: «Передумови Просвітництва мертві, лише його наслідки рухаються далі. Із такої перспективи автономно і самодостатньо здійснювана модернізація суспільства віддаляє себе від імпульсів явно застарілого комунікативного модерну; він лише виконує функціональні закони економіки і держави, техніки і науки, які поступово замикаються в єдину систему, закриту від зовнішнього впливу. Невпинне прискорення соціальних процесів постає тут зворотнім боком створеної раніше культури, переведеної у її кристалічний стан» [14, с. 15].

Філософ називає модерну культуру «кристалізованою», оскільки «в основних її складниках розвинуто усі закладені в ній можливості. Навіть протилежні можливості та антитези постають тут розкритими й асимільованими, а тому припущення будь-яких змін у вихідних умовах стає не просто неможливим. Якщо ви маєте таке уявлення, то відразу починаєте відчувати цю кристалізацію, навіть опинившись у такому дивному та строкатому середовищі» [14, с. 16].

Слід звернути увагу й на те, що А. Гелен через логічні роздуми доводить, що «немає такого людського співтовариства (і публіки зокрема), у якому не було б «культури», тобто яких-небудь завбачливих змін фактів і обставин, які були б корисні людині» [12, с. 161]. Водночас філософ розвиває концепцію «змінної К»: «Можна культуру символічно позначити літерою «К». Це має бути загальнолюдська змінна з різними значеннями величини. У першому наближенні вона б означала варіабельність розумових засобів і форм діяльності, тобто речових засобів. За малого значення величини «К» маємо «проникність до оточення» у традиційному культурному середовищі. За великої величини «К» у людини є висока здатність пристосовуватися до найрізноманітнішого середовища» [12, с. 170].

Спираючись на слова А. Гелена про те, що публічність пов'язана з культурою, зауважимо, що якщо в умовах культури модерну в публічності домінувала множинність, то в умовах постмодерну відбувається зменшення цієї множинності, при цьому домінує персоналізація публічного простору та руйнування відносин «face-to-face», тобто поряд із прямими відносинами опосередковано створюються «прямі відносини» (наприклад, інтер-

нет), де опосередкований проміжний член необхідний, щоб створити чи забезпечити таке безпосереднє з'єднання [7].

Сучасна українська дослідниця С. Бодрунова констатує, що «публічне як спільне, життя поза домом, осяжне та видиме для інших з їх спільними інтересами» [4, с. 112]. У цьому розумінні семантика поняття «публічне» розкривається у двох аспектах: видиме – те, що відкрите чи явне; видиме – те, що доступне для інших. Воно протиставляється тому, що приховане чи усунуте з очей і що формує «приватне».

Нині варто говорити про інший, новий вид публічності – постмодерну (віртуальну) публічність, яка має опосередкований характер для людини, тобто цілком залежить від нових медіа, створених на базі інтернету (Facebook, Twitter, Instagram), формує так зване поле об'єктивації людської ідентичності за рахунок включення до інтернет-спільноти. Це те, що існує «вдома», воно має іншу відкритість самовизначеності людини. Причому така залежність від комунікативної опосередкованості посилює панівне раціональне мислення сучасної людини, активує нагальне прагнення спростити своє буття, перекласти значний масив фізичної праці (дії, активності) на плечі сучасної техніки (комп'ютера, машини, робота, андроида).

Людина, усвідомлюючи свою часто неідеальну тілесність, лише більше стає заручником віртуальних образів, фотокартинок, пресет масок і візуальних ефектів, домислює себе сама. Можна говорити про приховану публічність, яка й формує її віртуальність. Саме в ній людина може не докладати максимум зусиль, повсякденно турбуючись за своє тіло, одяг, настрій, що вповні передається і кольором шкіри, і блиском в очах, і загальною активністю, і манерою спілкування з іншими. Для передання своєї «ідеальної буденності» досить лише кілька фото чи гарних «смайлів» у такій віртуальній публічності.

Слід підкреслити, що загалом віртуальна реальність – це об'єктивний феномен, який характеризується частковим або невтільним існуванням, нестачею, відсутністю певних сутнісних ознак явища емпіричної реальності. У ній минуле і майбутнє перестають осягати як протилежності сутності, оскільки вони функціонують на рівні символу. У ній відбувається знеособлення, відчуженість феномена публічності.

Для повного усвідомлення сутності явища публічності значущим є аполітичний підхід. Він визначає публічність як гетерогенну, плюралістичну, ігрову (Н. Еліас) сферу, де люди комунікують, осмислено розуміючи цінності та значення культурного досвіду Іншого, який вони по суті не зобов'язані автоматично поділяти, схвалювати чи розуміти. Публічність тут вбачається як сфера культурного вибору.

Л. Мамфорд порівнює публічність із міським простором, який, на його думку, має певною мірою асоціюватися з досвідом агресивної поведінки, страхом і занепокоєнням. Несвідомий міський страх, який характеризує міську культуру, є випадком, коли є бажання позбутися такої публічності як місця зустрічі агресивних незнайомців. Страх породжує в людині внутрішню боротьбу й сумніви: «Тисяча маленьких битв стаються кожного дня на паркованні, на ринку, на дитячому майданчику, на баскетбольному полі» [19, с. 52]. Саме ці битви стримують бажання людини повсякчас впадати у повсякденні публічні баталії й протистояння.

Оцінюючи співвідношення понять публіки й народу, зазначимо, що за К. Ясперсом публіка є першою стадією перетворення народу в організовану множинність: «Щойно народ перестає жити повним життям, черпаючи сили у своїй спільності, виникає множина, яка становить публіку. Вона неосяжна, подібна до маси, втілює в собі громадську думку щодо духовних цінностей у їх вільній конкуренції» [17, с. 144]. Саме за таких умов буття людини зводиться до загального, а її життєдіяльність перетворюється на множення особистісної насолоди в публічному просторі й демонстрацію її в колі масових взаємодій.

«Публічне стає матеріалом для розваг, приватне – чергуванням збудження й утоми, спрагою нового, невичерпним потоком, який швидко передається забуттю; тут немає тривалості, це – тільки час розваг. Діловитість також сприяє безмежному інтересу до спільної для всіх сфери інстинктивного: це виражається в інтересі до жажливого, що створюється технікою, прагненням до величезного і у витонченій, глибокій еротичі, в іграх, пригодах, навіть у здатності ризикувати життям» [17, с. 309].

Вихід із такої ситуації К. Ясперс вбачає у відкритості комунікації, що формує людську взаємність, «люблячу боротьбу» й протиставляється стосункам анонімним, відверто утилітарним. Саме у відкритих стосунках людина приходить до самої себе найскоріше. Вона готова сприймати Іншого у своїй унікальності або формувати унікальність Іншого за рахунок своєї відкритої ідентичності. «Бути – означає діалогічно спілкуватися. Коли закінчується діалог, усе закінчується. Тому діалог не може і не повинен закінчуватися» [3, с. 434]. Отже, для розуміння себе потрібні відкриті публічні стосунки саме через іншу людину.

Зазначимо, що К. Ясперс вводить поняття «наявне буття», якому надає кілька тлумачень. Так, в одному розумінні «буття осяжності світу» (Weltsein) є для філософа «наявним буття» (Dasein) – світом трансцендентності; в іншому «наявність буття» виявляється через людину, те, чим вона є, її існування, свідомість взагалі, її дух, екзистенцію. Мета категорії «осяжне» «наявного буття» – об'єднати в загальне розуміння такі поняття як «світ» – «людина», «матеріальне» – «духовне». Тут осяжність (das Umgreifende) – це буття саме по собі; за термінологією І. Канта – «річ сама в собі».

Комунікація «наявності буття», на думку К. Ясперса, функціонує повсякчас саме в межах «простого, неприкрашеного» буття, але людина набуває своєї істинної свободи лише через виявлення зв'язків індивіда з глибинним буттям (трансцендентним) та іншими людьми (комунікація екзистенції). «Буття у світі», «предметне буття», «існування» людини стосується речового рівня буття. Більшість людей проживає життя, сприймаючи його як своє «наявне буття», слідуючи загальноприйнятим стандартам, ідеологічним стереотипам, масовій моді тощо. Сучасна людина сприймає таку уніфікованість за благо, зручність. Але істинність буття розкривається людині лише в «межових ситуаціях», у момент критичних переживань та екзистенцій (хвороба, смерть, боротьба тощо).

Порозуміння між людьми, на думку К. Ясперса, можливе лише завдяки спільному розумінню затребуваності справи, тобто в умовах істинного наявного буття з відкритою комунікацією. Така теза не має повного розкриття в усіх сферах публічної комунікації, оскільки відомо, що в сучасній сфері ділового публічного спілкування повсякчас домінує суто уособлена спрямованість відносин, де людину сприймають як «гвинтик» загального механізму, як річ у єдиному процесі. Людська спільнота на такому публічному рівні – «нетовариська спільнота», тобто така, де один не може дати собі раду без інших, але водночас відчуває до них відразу. Останні характерні ознаки виникають через унеможливлення особистих стосунків між людьми, бо весь час точиться боротьба за те, хто стане затребуваним засобом у цій комунікації.

Постає серйозна філософська проблема: людина, яка прагне абсолютної власної індивідуальності, в умовах множинності втрачає цю індивідуальність або має постійно її пристосовувати до встановленого затребуваного порядку модерної публічності. Суспільне не прагне колонізувати приватне. Саме приватне захоплює сучасний публічний простір, наповнюючи його власними нав'язливими цінностями та змістом. Публічний простір дедалі більше звільняється від загальних функцій, оскільки ці функції бере на себе сам індивід, перекладаючи на себе усю відповідальність за наповнення публічного простору окремими ціннісними змістами.

В умовах суспільної діяльності людей можна говорити про три форми виявлення публічності: культурно-комунікативну, просторову та особистісну. На основі порівняльного аналізу окремих дефініцій можемо запропонувати власний підхід до розуміння феномена публічності та інтерпретації його відмітних рис. Отже, в широкому розумінні публічність – це така універсальна сфера буття людини, яка виникла у зв'язку з відмежуванням у первісному суспільстві оглядово-спільної її активності від приховано-інтимної.

Публічність має культурно-історичний характер і безпосередньо пов'язана є такими сферами соціального життя як політика, економіка, право, мораль. На кожному етапі розвитку культури їй притаманні такі відмітні вияви та засоби, які здійснюють процес опублікування, і такі прийоми, що поширюють, ускладнюють публічні явища, додають їм масштабності. Публічність створює людина як оригінальний соціокультурний простір, де вона себе репрезентує, позиціонує, відкриває власний внутрішній духовний світ і надає йому зовнішніх форм.

У вузькому розумінні публічність – це штучно створена культурно-комунікативна реальність, орієнтована на успішну особистісну репрезентацію людини й позиціонування її індивідуально-особистісних контентів в конкретних культурних умовах завдяки новітнім технікам і технологіям, орієнтованим на символічність, симуляцію та гру.

Список використаної літератури

1. Арендт Х. Становище людини / пер. з англ. М. Зубрицька. Львів : Літопис, 1999. 254 с.
2. Арендт Х. Vita Activa, или О деятельной жизни / пер. с нем. и англ. В.В. Библихина ; под ред. Д.М. Носова. СПб : Алетейя, 2000. 437 с.
3. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. М. : Искусство, 1979. 423 с.
4. Бодрунова С.С. Концепция публичной сферы и медиакратическая теория: поиск точек соприкосновения. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2011. Т. 14. № 1. С. 110–133.
5. Васильєва Л.А. Публічність: антропологічна сутність і комунікативні виміри. Харків : Мачулін, 2018. 296 с.
6. Волковинська В.О. Публічне і приватне: необхідність кордонів чи криза інтерпретації. *Молодий вчений*. 2015. № 2. С. 46–50.
7. Гелен А. О систематике антропологии. *Проблема человека в западной философии* : переводы / сост. и послесл. П.С. Гуревича; общ. ред. Ю.Н. Попова. М. : Прогресс, 1988. С. 152–202.
8. Кебуладзе В. «Структури життєсвіту» на перетині трансцендентної феноменології та феноменологічної соціології. *Структури життєсвіту* / А. Шюц, Т. Лукман. Київ : Укр. центр духов. культури, 2004. С. 540–548.
9. Осадча Л. Приватність і публічність як два регістри людської колективності. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2013. Вип. 6(3). С. 154–157.
10. Плеснер Х. Ступени органического и человек: введение в философскую антропологию / пер. с нем. А.Г. Гаджикурбанова. М. : РОССПЭН, 2004. 368 с.
11. Попович М. Публічне і приватне у становленні культури сучасного суспільства. *Релігія та соціум*. 2015. № 4. С. 104–109.
12. Проблема человека в западной философии : переводы / сост. и послесл. П.С. Гуревича; общ. ред. Ю.Н. Попова. М. : Прогресс, 1988. 552 с.
13. Філософія: світ людини : курс лекцій : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов, Є. Андрос, А. Дондюк. Київ : Либідь, 2003. 430 с.
14. Філософський дискурс модерну / пер. з нім. та комен. В. Купліна. Київ : Четверта Хвиля, 2001. 424 с.

15. Хабермас Ю. Структурное изменение публичной сферы. Исследования относительно категории буржуазного общества / пер. с нем. В.В. Иванова; ред. М.М. Беляев. М. : Весь мир, 2016. 344 с.
16. Штерн В. Розуміння простору публічності у творчості Х. Арендт. *Політикус*. 2017. Вип. 5. С. 39–42.
17. Ясперс К. Смысл и назначение истории / пер. с нем. П.П. Гайденоко. М. : Политиздат, 1991. 527 с.
18. Habermas J. Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research. *Communication Theory*. 2006. Vol. 16(4). P. 411–426.
19. Mumford L. The Culture of Cities. San Diego, New-York, London : Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1970. 555 p.
20. Vasylyeva L.A. Comprehension of the phenomenon of public communication. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*. Vienna : “Est West” Association for advanced Studies and Higher Education GmbH, 2016. № 5-6. P. 42–45.

THE CONCEPT OF PUBLICITY AND ITS MEANING LIMITS IN THE PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL DIMENSION

Lydmila Vasylyeva

*National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”
Faculty of Humanities and Law, Department of Philosophy and Social Sciences
Chkalova str., 17, 61000, Kharkiv, Ukraine*

The theoretical perceptions of the concept of publicity in the domestic and Western scientific paradigms have been studied, which made it possible to consider the phenomenon of the publicity as a demanded universal consolidated matrix of socio-cultural meanings, a cultural factor in the newest information and communication system of the life of a public person. The contribution of modern Ukrainian authors to the theoretical and methodological study of the phenomenon of publicity is considered.

A modern definition of the phenomenon of publicity was thought out. It is emphasized that in the scientific literature this concept is always correlated with the sphere of privacy, intimacy, in separateness. The review of the world's scientific heritage made it possible to determine the main problematic issues of the phenomenon of publicity and the public person, the need for a further theoretical conceptualization of this phenomenon. The lack of comprehensive anthropological research on the topic is substantiated both in foreign studios and in domestic science.

The author proposed its interpretation of the essence of the phenomenon of publicity. In a broad sense, publicity is a universal sphere of human being, which arose in connection with the differentiation of its overview-joint and hidden-intimate activity. A human creates publicity as an original socio-cultural space, a place for self-representation, positioning, for the opening of the inner, spiritual world. That is why, in the narrow sense, publicity is an artificially created cultural-communicative reality, focused on the successful personal representation of a person and positioning it in specific historical conditions thanks to the latest techniques and technologies in various forms of symbolism, simulation, and play.

At the same time, the absolute form of publicity-participation in the essential sense can be assessed only as an ideal reality, since a public person has to completely realize their communicative actions on the resources of attention to Other, proper, polite, and tolerant interaction under any conditions, which largely depends on the moral component of a person, their value nature, which undergoes significant transformations in technogenic conditions.

Key words: publicity, life world, public person, private, intimate, culture, people, mass, values, communication.